

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Mėlynasis augimas. Tvaraus jūrų ir jūrininkystės sektoriaus augimo galimybės“

(COM(2012) 494 final)

(2013/C 161/17)

Pranešėjas **Christos POLYZOGOPOULOS**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2012 m. rugsėjo 13 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Mėlynasis augimas. Tvaraus jūrų ir jūrininkystės sektoriaus augimo galimybės“

COM(2012) 494 final.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. vasario 27 d. priėmė savo nuomonę.

488-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. kovo 20–21 d. (kovo 20 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 100 narių balsavus už, 2 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK mano, kad nuomonėje aptariamas komunikatas yra logiška ir būtina veiksmų, kuriais įgyvendinama integruota jūrų politika (IJP) Europos Sąjungoje, tąsa.

1.2 Komiteto nuomone, apskritai komunikatas yra vertingas indėlis į ES integruotą jūrų politiką, parengtas atsižvelgiant į strategiją „Europa 2020“ ir skatinantis siekti Europos ekonomikos atgaivinimo pasinaudojant jūrų ekonomikos potencialu darbo vietoms kurti, konkurencingumui ir socialinei sanglaudai stiprinti.

1.3 Todėl EESRK teigiamai vertina komunikatą, ypač dabartiniu kritiniu ekonomikos krizės laikotarpiu, kai Europos ekonomikos padėtis sudėtinga ir turi neigiamų pasekmių jūrų ekonomikos sektoriams.

1.4 Komitetas mano, kad komunikate užsibrėžtas tikslas suteikti naują postūmį integruotai jūrų politikai bus įgyvendintas, jei kartu su siūloma naująja programa bus nuosekliai vykdomos ir vystomos esamos pozityvios iniciatyvos ir priemonės tokiu būdu užtikrinant, kad ES pasinaudotų šia jai suteikta proga ir sukurtų pažangią ir aukštus reikalavimus atitinkančią integruotą jūrų politiką.

1.5 EESRK mano, kad siekiant sėkmingo mėlynojo augimo būtinas veiksmų tęstinumas ir nuoseklumas, ir pabrėžia, kad reikėtų aiškiai nurodyti, kad tyrime „Mėlynasis augimas. Vandenyne, jūrų ir pakrančių tvaraus augimo scenarijai ir skatinamieji veiksniai“ (2012 m. žr. <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/2946>) nustatytos penkios prioritetinės sritys papildė, o ne pakeičia jau tradicinėmis tapusių veiklos sričių sąrašą.

1.6 EESRK pabrėžia, kad jei ES mėlynoji ekonomika bus vertinama kaip neišsemiamas dar nepanaudotų išteklių šaltinis, o mėlynasis augimas bus primygtinai nurodomas kaip stebuklinga priemonė visoms ekonomikos problemoms spręsti, gali dar labiau padidėti ir taip nemenkas spaudimas ES pakrantėms ir jūroms. Komitetas rekomenduoja neprarasti budrumo ir siekti ekonominių tikslų ir tvaraus vystymosi principų pusiausvyros.

1.7 EESRK įvairiomis aplinkybėmis yra pabrėžęs žmogiškojo faktoriaus svarbą jūrų ekonomikoje ir, siekiant socialinio ir aplinkosaugos matmenų pusiausvyros, rekomendavo vykdant tvarią integruotą jūrų politiką deramą dėmesį skirti socialiniam aspektui.

1.8 Komiteto nuomone, mėlynasis augimas turi padėti siekti įtraukios socialinės integracijos, atverti darbo vietų kūrimo ir mokymosi galimybes, sudaryti sąlygas visapusiškai dalyvauti savitoms ir ypatingų poreikių turinčioms vietoms ir pakrančių, įskaitant atokiausių ir mažai apgyvendintų regionų, bendruomenėms.

1.9 EESRK primena savo ankstesnes pastabas dėl jūrų ir jūrininkystės mokslinių tyrimų⁽¹⁾ ir pabrėžia ypatingą mokslinių tyrimų ir inovacijų svarbą siekiant tvirtos konkurencinės Europos pozicijos naujuose besiformuojančiuose sektoriuose; mano, kad ypač svarbūs fundamentiniai ir pažangūs moksliniai tyrimai, kuriais dėmesys sutelkiamas į modernias priemones, ir optimaliausia metodologija, kuri skatintų pramonės sektoriaus ir mokslo bendruomenės bendradarbiavimą.

1.10 Komitetas visų pirma pabrėžia švietimo reikšmę ir ragina Komisiją parengti tinkamą ir novatorišką švietimo

⁽¹⁾ OL C 306, 2009 12 16, p. 46–50.

programą, kuri skatintų aukštesnį išsilavinimą įgijusius studentus siekti profesinės karjeros jūrų sektoriuose.

1.11 Mėlynasis augimas yra ypatingai didelės svarbos, labai plataus užmojo ir sudėtingas uždavinys, todėl EESRK laikosi nuomonės, kad reikia daug stropiau jo siekti, ir šioje nuomonėje iškelia svarbius klausimus ir nurodo kitas konkrečias problemas, kurioms reikėtų ypatingo dėmesio, kad būtų išvengta atotrūkio tarp lūkesčių ir realių galimybių.

2. Įžanga

2.1 Aptariamame komunikate pagrindinis dėmesys skiriamas „mėlynojo augimo“ koncepcijai ir teigiama, kad pakrantės, jūros ir vandenynai gali padėti Europai sumažinti įtampą, išspręsti iškilusias problemas ir atgaivinti ekonomiką.

2.2 Komisijos įsitikinimu, mėlynuoju augimu siekiama skatinti „pažangų, tvarų ir integracinį augimą“ pagrindines jėgas sutelkiant į inovacijas; pradedamas procesas, formuojantis naują požiūrį į mėlynąją ekonomiką ir padedantis užtikrinti, kad ji taptų svarbi valstybėms narėms, regionams, įmonėms ir pilietinei visuomenei.

2.3 Komunikate pristatomi valstybių narių ir Europos Sąjungos paramos mėlynajai ekonomikai veiksmai. Šioje srityje atlikus pirmiau nurodytą (žr. 1.5 punktą) tyrimą, iš plataus sričių spektro išryškėjo penkios pagrindinės sritys, kuriose esama augimo potencialo ir kuriose tikslinės priemonės leistų pasiekti papildomos pažangos: 1) jūrų, pakrančių ir kruizų turizmas, 2) mėlynoji energija, 3) jūrų mineraliniai išteklių, 4) akvakultūra ir 5) mėlynosios biotechnologijos.

2.4 Mėlynosios ekonomikos sektoriai arba vertės grandinės gali būti skirstomi į tradicinius, visiškai susiformavusius veiklos sektorius (pvz., jūrų transportas, jūrų ir pakrančių turizmas), į besivystančius veiklos sektorius (pvz., akvakultūra, jūrų stebėjimas) ir į besiformuojančius veiklos sektorius (pvz., atsinaujinančioji vandenynų energija, mėlynoji biotechnologija).

2.5 Integruotos jūrų politikos atgaivinimo procesas pradėtas 2012 m. spalio mėn. pradžioje priėmus Limasolio deklaraciją⁽²⁾, kuria buvo išreikštas pritarimas ir politinė parama šiai iniciatyvai ir nustatytos mėlynojo augimo būsimo politinės gairės bei sudaryta augimo ir užimtumo darbotvarkė.

2.6 Mėlynasis augimas yra ilgalaikė strategija, jos tikslas – parodyti įvairių sektorių politikos ir veiklos rūšių sinergijos ir sąveikos galimybes, taip pat iširti su tuo susijusias galimas pasekmes jūrų aplinkai ir biologinei įvairovei.

2.7 Šia strategija taip pat siekiama nustatyti ir remti veiksmus, kurie atvertų ilgalaikio didelio augimo galimybes, skatinant

investicijas į mokslinius tyrimus ir inovacijas ir švietimo ir mokymo priemonėmis tobulinant įgūdžius.

2.8 Pasibaigus plačioms konsultacijoms, Komisija imsis įvairių priemonių sektoriaus augimo potencialui iširti ir parengs komunikatus dėl pakrančių ir jūrų turizmo, mėlynosios energijos, mėlynųjų biotechnologijų ir jūrų mineralų gavybos, taip pat apibrėš akvakultūros strategines gaires.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Ankstesnėse nuomonėse⁽³⁾ EESRK pateikė svarbių pastabų ir išklė klausimų mėlynojo augimo tema bei išreiškė pritarimą Komisijos veiksams, kuriais ji nuo 2007 m.⁽⁴⁾ įgyvendina integruotą jūrų politiką, siekdama tvaraus jūrų ekonomikos augimo ir geresnės jūrų aplinkos apsaugos.

3.2 EESRK mano, kad siūloma mėlynojo augimo iniciatyva yra ypatingai didelės svarbos, sudėtingas ir sunkus uždavinys, kadangi ji apima: 1) šešis jūrų baseinus (Baltijos jūra, Juodoji jūra, Viduržemio jūra, Šiaurės jūra, šiaurės rytų Atlanto vandenynas ir Arkties vandenynas, taip pat atokiausi Europos regionai), kurie turi savitų ekonominių, socialinių, aplinkos, geografinių, klimato ir institucinių ypatumų ir poreikių, 2) įvairius skirtingo išsivystymo lygio ir reikšmės ir specifinių ypatumų turinčius sektorius ir veiklos sritis, 3) augimo strategijas, kuriose atsižvelgiama į kiekvieno jūrų regiono ir kiekvieno sektoriaus privalumus ir stengiamasi pašalinti trūkumus.

3.3 Kaip jau žinoma, EESRK remia visų dalyvių tarpsektorinį ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą, kuriuo siekiama stiprinti Europos konkurencingumą ir užtikrinti kuo geresnes jūrų ekonomikos augimo sąlygas.

3.4 EESRK pritaria funkciniam ir geografiniam su mėlynuoju augimu susijusiam požiūriui. Pagal jį numatytos jūrų baseinai grindžiamos strategijos, kuriose atsižvelgiama į Europos baseinams būdingus ypatumus, susijusius ne tik su įvairia jūrų ekonomine veikla, partnerystės klausimais ir sinergija, bet ir įtampa tiek ES, tiek už jos ribų.

3.5 EESRK rekomenduoja stiprinti jūrų sektoriaus subjektų grupes ir skatinti partnerystę, kuri sudarytų sąlygas diegti inovacijas ir kurti naujas ekonominės veiklos koncepcijas. Regioninės grupės, kuriose dalyvauja viešojo ir privataus sektorių bei NVO atstovai, taip pat regioninės jūrų konvencijos ir su jūrų baseiniais susiję tyrimai, bendradarbiaujant tarptautiniu lygmeniu ir įgyvendinant Europos programas, sudaro galimybę įveikti jūrų ekonomikos susiskaidymą.

⁽²⁾ Už integruotą jūrų politiką atsakingų Europos ministrų ir Europos Komisijos deklaracija dėl politikos ir jūrų ir jūrininkystės darbotvarkės siekiant ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo pasiekimų, priimta 2012 m. spalio 7 d. Nikosijoje (Kipras).

⁽³⁾ Žr. OL C 299, 2012 10 4, p. 133–140; OL C 255, 2010 9 22, p. 103–109; OL C 267, 2010 10 1, p. 39–45; OL C 306, 2009 12 16, p. 46–50; OL C 211, 2008 8 19, p. 31–36; OL C 172, 2008 7 5, p. 34–40; OL C 168, 2007 7 20, p. 50–56; OL C 146, 2007 6 30, p. 19–26; OL C 206, 2006 8 29, p. 5–9; OL C 185, 2006 8 8, p. 20–24; OL C 157, 2005 6 28, p. 141–146.

⁽⁴⁾ COM(2007) 575 final.

3.6 EESRK rekomenduoja pakrančių, salų ir atokiausių regionų vietos bendruomenių atžvilgiu netaikyti universalių taisyklių, o veikiau skatinti vietos poreikius atitinkančias strategijas ir bendradarbiavimą su vietos ir regionų valdžios institucijomis, vietos bendruomenėmis ir vietos pilietinės visuomenės dalyviais siekiant išsaugoti kultūros paveldą, tradicines gamybos formas, darbo vietas ir saugoti gamtos išteklius.

3.7 EESRK manymu, reikėtų aiškiai pabrėžti, kad mėlynojo augimo skatinimas įgyvendinant integruotą jūrų politiką yra ne tik ES reikalas, kadangi jūros ekosistemos ir jūrų ekonomika pranoksta nacionalinių valstybių sienas. Tarptautinis bendradarbiavimas ir koordinuoti veiksmai yra vienintelės priemonės galinčios padėti veiksmingai įveikti kai kuriuos didžiausius iššūkius. Tai pasakytina ir apie pasaulinio masto iššūkius (pavyzdžiui, tausų jūrų išteklių naudojimą, klimato kaitą, biologinės įvairovės nykimą ir sąžiningą konkurenciją jūrų transporto ir laivų statybos sektoriuose ir tinkamų darbo sąlygų šiuose sektoriuose skatinimą), ir apie problemas, kurios labiau būdingos regionų lygmeniui (pavyzdžiui, aplinkos apsaugą Viduržemio arba Baltijos jūros regionuose).

3.8 EESRK ragina Komisiją atsižvelgiant į prioritetines sustiprintos partnerystės gaires ⁽⁵⁾ integruotos jūrų politikos tarptautinėje srityje didžiausią dėmesį skirti tokiems septyniems atokiausiems regionams kaip Ispanijos autonominė Kanarų salų bendruomenė, Portugalijos autonominiai Madeiros ir Azorų regionai ir keturi Prancūzijos departamentai: Gvadelupa, Prancūzijos Gviana, Martinika ir Reunionas, kadangi jie yra tolimieji ES taškai atitinkamuose regionuose ⁽⁶⁾, ir parengti šiems regionams skirtas mėlynojo augimo regionines strategijas, nes jie yra didžiausia ES išskirtinė ekonominė zona pasaulyje ir gali atlikti svarbų vaidmenį.

3.9 EESRK palankiai vertina tai, kad komunikate minimi užimtumo, mokymo ir įgūdžių klausimai, ir kartu mano, kad nurodytasis socialinis aspektas turi būti įtrauktas į politines priemones, kurios bus įgyvendinamos pagal naują 2012 m. spalio 8 d. Ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo jūrų ir jūrininkystės sektoriuose darbotvarkę strategijai „Europa 2020“ paremti, ir kad reikės numatyti tikslesnes priemones siekiant pagerinti gyvenimo, darbo ir mokymosi sąlygas, visų pirma užtikrinant socialinių partnerių dalyvavimą.

3.10 Kadangi kvalifikacijos trūkumas komunikate nurodomas kaip rimta mėlynojo augimo kliūtis, EESRK mano, kad labai svarbu ne tik užtikrinti minimalų jūrininkų parengimo lygį ⁽⁷⁾, bet ir suteikti jiems profesinių žinių ir patirties siekiant patenkinti besiformuojančiuose sektoriuose jaučiamą aukštos kvalifikacijos specialistų poreikį. Todėl Komitetas rekomenduoja sukonkretinti ir išplėsti dabartinę politiką ir priemones atsižvelgiant į tai, kad rengiant jūrininkus daugiausia dėmesio skiriama jau gerai susiformavusiai veiklai (žvejyba, laivyba).

⁽⁵⁾ OL C 294, 2005 11 25, p. 21–25.

⁽⁶⁾ COM(2004) 343.

⁽⁷⁾ OL C 43, 2012 2 15, p. 69–72.

4. Ekonominis aspektas

4.1 Komunikate pristatomas jūrų ir jūrininkystės sektorių ekonominis aspektas ir pateikiami duomenys apie užimtumą: šiuose sektoriuose sukurta 5,4 mln. darbo vietų, o bendroji pridėtinė vertė per metus siekia 500 mlrd. EUR, neskaitant karinės veiklos. Jūrų prekyba iš viso sudaro 75 proc. ES išorės prekybos ir 37 proc. ES vidaus prekybos (skaičiuojant tonkilometrais). Didžioji dalis šios veiklos sutelkta prie Europos krantų. Be to, kai kuriose priegios prie jūros neturinčiose valstybėse taip pat sėkmingai vykdoma su jūra susijusi veikla, pavyzdžiui, jūrų įrangos gamyba.

4.2 Mėlynosios ekonomikos vertės grandinės atveria plačias galimybes bendrosios pridėtinės vertės ir užimtumo požiūriu, kadangi iki 2020 m. atitinkamuose sektoriuose darbo vietų skaičius gali padidėti iki 7 mln., o bendroji pridėtinė vertė sudaryti 600 mlrd. EUR per metus.

4.3 Komunikate taip pat nagrinėjama kiekvienos iš penkių prioritetinių sričių dinamika ir ateities kryptys ir atkreipiamas dėmesys į inovacijas ir naujų darbo vietų kūrimą, visa tai – remiantis pirmiau nurodytu (žr. 1.5 punktą) Mėlynojo augimo tyrimu ir ypač šiais elementais:

4.3.1 Bendrosios pridėtinės vertės ir užimtumo požiūriu svarbiausiame – jūrų ir pakrančių turizmo sektoriuje dirba 2,35 mln. žmonių, t. y. 1,1 proc. visų ES dirbančių žmonių, o daugiau nei 90 proc. šio sektoriaus įmonių dirba mažiau nei po 10 žmonių. Tikimasi, kad iki 2020 m. augimas sieks 2–3 proc. ir vien tik kruizų sektoriuje 2010–2020 m. laikotarpiu gali būti sukurta 100 000 papildomų darbo vietų. Europos krizių tarybos nuomone ⁽⁸⁾, buriavimo veikla kasmet turėtų augti 2–3 proc.

4.3.2 2011 m. jūrų vėjo energijos jėgainės sudarė 10 proc. įrengtojo pajėgumo, jose visoje Europoje tiesiogiai ir netiesiogiai dirbo 35 000 žmonių ir į jas per metus investuota 2,4 mlrd. EUR. Bendras vėjo jėgainių pajėgumas sudarė 3,8 GW. Remiantis valstybių narių nacionaliniais atsinaujinančiųjų išteklių energijos veiksmų planais, 2020 m. iš vėjo energijos bus pagaminama 494,6 TWh, iš kurių 133,3 TWh – naudojant jūrų vėjo energiją. Tai reikštų, kad iki 2020 m. bus sukurta 170 000 darbo vietų, o iki 2030 m. jų skaičius išaugtų iki 300 000. Be to, perspektyvių galimybių teikia ir besikuriantys veiklos sektoriai, pavyzdžiui, kuriuose energija gaminama panaudojant potvynių ir bangų energiją. Kai kurios valstybės narės jau nemažai investavo į šią sritį.

4.3.3 Remiantis pramonės suinteresuotųjų šalių prognozėmis, pateiktomis Mėlynojo augimo tyrime, galima tikėtis, kad per ateinančius 10 metų metinė jūrų mineralų gavybos apyvarta išaugs nuo beveik nulio iki 5 mlrd. EUR ir iki 2030 m. pasieks 10 mlrd. EUR. Pasaulio mastu 5 proc. mineralų, pavyzdžiui, kobalto, vario ir cinko, galėtų būti išgaunami iš vandenynų dugno. Ši dalis iki 2030 m. galėtų padidėti iki 10 proc. PPO duomenimis (PRESS/628, 2011 m. balandžio 7 d.), daugiausia dėl paklausos besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse daugelio neenergetinių žaliavų kaina 2000–2010 m. kasmet

⁽⁸⁾ COM(2012) 494 final.

didėjo apie 15 proc. Tačiau tik neseniai imta naudoti kitus nei smėlis ir žvyras jūros mineralus ir jų gavyba vyksta tik sekliuose vandenyse.

4.3.4 2010 m. bendra ES akvakultūros produkcijos apimtis sudarė šiek tiek mažiau nei 1,3 mln. tonų, jos vertė buvo apie 3,2 mlrd. eurų ir šiame sektoriuje buvo sukurta 80 000 darbo vietų. Daugiau kaip 90 proc. ES akvakultūros sektoriuje veikiančių įmonių yra MVĮ. FAO 2010 m. ataskaitoje *The State of World Fisheries and Aquaculture* („Žuvininkystės ir akvakultūros padėtis pasaulyje“) nurodoma, kad pasaulio mastu užregistruotas akvakultūros sektoriaus augimo tempas – 6,6 proc. per metus, o gamyba nuo 2002 iki 2009 m. atitinkamai išaugo nuo 40 iki 53 mln. tonų; tai rodo, kad šiam gyvūninės kilmės maisto produktų gamybos sektoriui būdingas sparčiausias augimas. Nors paklausa pasaulyje didėja, Europos produkcija lieka pastovi, o ES žuvis poreikius patenkina importas, kuris sudaro 60–65 proc. viso aprūpinimo. Komitetas, norėdamas prisidėti prie akvakultūros sektoriaus plėtros, ragina Komisiją persvarstyti šiam sektoriui taikomą finansavimo politiką, pagal kurią 2014–2020 m. laikotarpiu subsidijos pakeičiamos tiesioginėmis išmokomis.

4.3.5 Apskaičiuota, kad Europoje besikuriančiame mėlynųjų biotechnologijų sektoriuje šiuo metu dirba mažai žmonių, o jo bendroji pridėtinė vertė sudaro 0,8 mlrd. eurų. Per trumpą laiką jis galėtų tapti specializuota rinka, teikiančia aukštos kokybės produktus sveikatos, kosmetikos ir pramonės biologinių medžiagų sektoriams. Iki 2020 m. jis gali augti kaip vidutinio dydžio rinka ir apimti metabolitų bei pirminių junginių (lipidų, cukrų, polimerų, baltymų), skirtų naudoti maisto, pašarų ir cheminių medžiagų pramonėje, gamybą. Ilgu laikotarpiu, jei bus pasiekta laimėjimų technologijų srityje, mėlynosios biotechnologijos galėtų būti orientuotos į didelės pridėtinės vertės specializuotų produktų masinį tiekimą.

4.4 EESRK atkreipia dėmesį, kad penkių pirmaujančių sektorių ekonominės perspektyvos priklauso nuo įvairių sąlygų ir kad jų dinamikai technologijų, aplinkos, mokslinių tyrimų, investicijų ir konkurencijos srityse, taip pat instituciniu lygmeniu įtakos turi sudėtingi iššūkiai, kurie dažnai susiję su integruotos jūrų politikos tarptautiniu aspektu arba tarptautiniais ekonominiu ar kitokio pobūdžio pokyčiais, pavyzdžiui, gebėjimu gauti kasybos tarptautiniuose vandenyse licencijas ar naftos kainų svyravimu.

4.5 Mėlynojo augimo tempas iš esmės priklauso nuo šiuo tikslu parengto ilgalaikio scenarijaus. Tvarus ir pastovus augimas jam bus geresnė parama, tuo tarpu pažeidžiamas ekonomikos atsigavimas kartu su silpnais tarptautiniais rodikliais gali sutrikdyti jo raidą.

4.6 EESRK vis dėlto pažymi, kad komunikate nėra deramai atsižvelgta nei į bendrą, nei į konkretų dabartinės ekonomikos krizės poveikį, dėl kurio sunku įveikti trumpalaikius ir ilgalaikius iššūkius Europos ir pasaulio lygmeniu.

4.7 Naujose ir todėl visada rizikingose rinkose Europos įmonių konkurencingumą lemia galimybė gauti pakankamą finansavimą tinkamomis sąlygomis, kad būtų galima pritraukti

skaidrias investicijas. Galimybė naudotis rizikos kapitalo fondais yra gyvybiškai svarbi MVĮ, todėl dėmesį reikia skirti mikroįmonėms, kurios gali tapti mėlynojo augimo svertu.

4.8 EESRK atkreipia dėmesį į ypatingą jūrų ekonomikos svarbą išskirtinių ekonominių zonų turinčioms valstybėms narėms ir būtinybę kurti jūrų ekonominius branduolius didinant jų indėlį į augimą ir užimtumą.

4.9 Galiausiai, kad nepadidėtų atotrūkis tarp lūkesčių ir tikrovės, EESRK nuomone, reikėtų rimtai atsižvelgti į sunkią dabartinę padėtį ir vyraujančias pesimistines Europos ir pasaulio ekonomikos prognozes, kartu vadovautis realistiniu požiūriu į mėlynąjį augimą ir deramai jį apibrėžti.

5. Valdymas ir su reglamentavimo sistema susiję klausimai

5.1 Komunikate kalbama apie dabartinę valstybių narių ir ES politiką bei strategines investicijas mėlynosios ekonomikos srityje. Tačiau EESRK mano, kad šios valstybių narių iniciatyvos ir veiksmai vis dar prieštarauja aukštiems mėlynojo augimo tikslams ir kol kas neužtikrina kritinės masės, kuri reikalinga šiam augimui paskatinti.

5.2 EESRK mano, kad veiksmingos valdymo struktūros yra būtina sąlyga norint sukurti kritinę masę, kuri dabartiniu krizės laikotarpiu padėtų mėlynajam augimui tapti svertu užimtumui ir verslumui.

5.3 Reikia pažymėti, kad, norint sukurti funkcinę valdymo struktūrą, reikia išspręsti reglamentavimo problemas ir pašalinti administracines kliūtis, kurios išryškėjo konsultavimosi procedūros metu.

5.4 Kadangi atsiranda vis naujų jūros eksploatavimo būdų, svarbu, kad valstybės narės sukurtų stabilias reglamentavimo ir planavimo sistemas, kurios skatintų ilgalaikes investicijas, tarpvalstybinę sanglaudą ir inovacijomis grindžiamų partnerystės sinergiją.

5.5 Kaip tik tokiems besikuriantiems sektoriams kaip jūrų biotechnologija reikėtų nedelsiant parengti nuoseklią ES politiką, kurios šiuo metu trūksta, kadangi Europos lygmeniu dedamos pastangos yra netolygios, nes yra grindžiamos veikiau nacionalinėmis reikmėmis nei bendrais visos Sąjungos prioritetais ir poreikiais.

5.6 Taigi EESRK mano, kad labai svarbu kuo greičiau užpildyti reglamentavimo spragas ir pašalinti kliūtis, atsirandančias dėl sudėtingos ir nestabilios teisinės sistemos, kuriai būdingas reguliavimo neapibrėžtumai laikotarpiu po 2020 m. (jūrų vėjo energijos jėgainių sektorius) arba ES reguliavimo spragos, kuriose veiktos srityse (jūros dugno išteklių naudojimas, jūrinė akvakultūra, vėjo energijos gamyba jūroje).

5.7 Konkrečiau kalbant, reikia pažymėti, kad būtina pateikti struktūruotą atsakymą į tokius svarbius klausimus kaip integruoto jūrų erdvės planavimo nebuvimas, visų pirma turint omenyje akvakultūrą ir plūdriųjų vėjo jėgainių pagamintą energiją, autorizacijos ir pritarimo procedūrų labirintas (jūrų vėjo energijos jėgainės, mėlynosios biotechnologijos) ar eksperimentinių ūkių steigimo ir finansavimo kliūtys, taip pat trintis, pavyzdžiui, tarp jūrų laivybos ir atsinaujinančiosios energijos įrenginių vandenyne (potvynių energijos gamyba, vandenyno šiluminės energijos konversija ir bangų energijos naudojimas).

6. Aplinkos aspektas

6.1 EESRK ragina Jūrų strategijos pagrindų direktyvą pripažinti tvaraus vystymosi pamatu, kadangi ji yra integruotos jūrų politikos ramstis aplinkos požiūriu ir joje siūloma parengti nuoseklią politiką, kuria būtų siekiama nuolat užtikrinti jūrų aplinkos apsaugą ir išsaugojimą ir užkirsti kelią bet kokiam jos niokojimui.

6.2 EESRK mano, kad į Limasolio deklaraciją ir būsimus politikos dokumentus reikėtų įtraukti tikslą iki 2020 m. pasiekti arba išlaikyti gerą ES jūrų vandenų aplinkos būklę ir atsargumo principą, kaip integruotos jūrų politikos ir mėlynojo augimo struktūrinius veiksniai.

6.3 Tvari ir darbo vietų galinti suteikti jūrinė veikla neatsiejama nuo nuoseklaus ilgalaikio požiūrio, kurio laikantis būtų siekiama ekonomikos augimo tikslo ir aplinkos apsaugos problemų sprendimo pusiausvyros ir kuris turi būti tinkamai paremtas vietos, nacionaline, tarptautine ir Europos politika, grindžiama tvaraus vystymosi principais.

6.4 EESRK atkreipia dėmesį, kad nors jūrų išteklių yra dideli, jie nėra beribiai; Komitetas pabrėžia, kad, jei bus kartojamos sunkios išteklių poreikio ir pernelyg spartaus vystymosi klaidos, būdingos ankstesnėms vystymosi iniciatyvoms, gali kilti pavojus mėlynojo augimo tvarumui ir gali būti užkrauta papildoma našta aplinkai.

6.5 Nors nagrinėjame komunikate pripažįstamos aplinkos apsaugos problemos, jame atrodytų užmirštama tai, kad per pastaruosius dešimtmečius Europos jūrų ir vandenynų būklė pablogėjo dėl dirvožemio, jūrų vandenų ir oro taršos, vandenynų rūgštėjimo, pereikvojimo, žalingos žvejybos praktikos ir klimato kaitos. Neseniai atliktuose moksliniuose tyrimuose „mėlynojo augimo ribų“ tema (*Limits to Blue Growth*, 2012 m., http://www.seas-at-risk.org/news_n2.php?page=539) nurodoma, kad Baltijos, Juodojoje, Viduržemio jūrose, šiaurės rytų Atlanto ir Arkties vandenynuose pastebimas jūrų ir pakrančių ekosistemų susilpnėjimas ir biologinės įvairovės nykimas. Viename Stokholmo aplinkos apsaugos instituto (*Stockholm Environment Institute - SEI*) pastarojo meto novatoriškame tyrime apskaičiuotos dėl jūrų taršos patiriamos ilgalaikės sąnaudos, į kurias dažnai neatsižvelgiama rengiant politines priemones ir kurios smarkiai išaugs, jei nebus nustatyta jokių priemonių šiltnamio efektą sukeliančių dujų išlakoms sumažinti (žr. <http://www.sei-international.org/publications?pid=2064>).

6.6 Didelį pavojų tvarumui kelia tokia ekonominė veikla kaip jūroje esantys naftos ar dujų įrenginiai, akvakultūra, pakrančių turizmas ir kruiziniai laivai, anglies dioksido surinkimas ir saugojimas, pakrančių transportas, taip pat iškastinio kuro gavyba jūroje, kuri nesuderinama su jokia tvaraus vystymosi samprata.

6.7 Ši veikla aplinkai daro poveikį, kurio stiprumas ir mastas dar aiškiai neįvertinti, ypač kalbant apie atsinaujinančią mėlynąją energiją, jūrų mineralinius išteklius, akvakultūrą ir mėlynąją biotechnologiją, kadangi nėra pakankamai duomenų, kurie leistų perprasti vandenynuose ir giliau vandenyse jūrose vykstančias sudėtingas sąveikas.

6.8 EESRK mano, kad jūrų erdvės planavimas ir integruotas pakrančių zonų valdymas, kurį Komisija siūlo kaip pagrindinę jūrų erdvės ir išteklių valdymo priemonę, turi būti derinamas su kitomis intervencijos priemonėmis (pavyzdžiui, strateginiu poveikio aplinkai vertinimu, saugomų teritorijų nustatymu ar aplinkos apsaugos sąnaudų internalizavimu), valdant laikantis požiūrio, kurio pagrindas būtų ekosistema ir darnus skirtingų intensyvių ir tarpusavyje konkuruojančių veiklos rūšių sambūvis.

6.9 EESRK Komisijai rekomenduoja budriau stebėti, ar nepažeidžiami Europos Sąjungos aplinkos apsaugos, o taip pat sveikatos ir kokybės standartai, ypač importuojant akvakultūros produktus iš trečiųjų šalių, kad ne tik būtų apsaugoti ES vartotojai, bet ir sektoriaus įmonės ginamos nuo galimos nesąžiningos konkurencijos.

7. Konkrečios pastabos

7.1 EESRK pabrėžia, kad nors komunikate nurodoma, kad moksliniai tyrimai yra svarbūs norint sustiprinti mėlynąjį augimą, ypač besiformuojančiuose ir besivystančiuose sektoriuose, bet apskritai paėmus nieko konkretaus nepasakoma ir iš esmės apsiribojama būsimos programos „Horizontas 2020“ paminėjimu.

7.2 Europoje šiuo metu mažinamos viešosios išlaidos ir tai reiškia, kad kuo geresnių rezultatų teks siekti disponuojant ribotais išteklių. Ne tik lėšų trūkumas, bet ir dėl to ribojamas viešasis mokslinių tyrimų finansavimas gali susilpninti jūrų ekonomikoje MVĮ atliekamą lemiamą vaidmenį kuriant naujus produktus ir naujas technologijas.

7.3 EESRK pabrėžia, kad, nors Europa ir turi tvirtą žinių bazę ir pirmąją vykdamas mokslinius tyrimus naujųjų ar tradicinių energijos rūšių ir akvakultūros srityse, ji atsilieka praktiškai diegiant inovacijas arba jas tiekiant į rinką naujuose besiformuojančiuose sektoriuose, kuriuose jos atstovams šiuo metu nepavyksta atsilaikyti prieš tarptautinių subjektų konkurenciją kaip kad rodo jos, palyginti su Azija ir Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, užpatentuojamų išradimų, susijusių su nudruskinimu, pakrančių apsauga, dumblių auginimu ar mėlynąja biotechnologija, skaičius.

7.4 Todėl EESRK siūlo skubiai spręsti mokslinių tyrimų tikslinio nukreipimo ir informacijos apie juos skleidimo problemas, kurias iš dalies lemia platus mokslinių tyrimų ir veiklos sričių, susijusių jūrų biotechnologija ir kitais naujais sektoriais, spektras.

7.5 Įvairūs subjektai gali prisidėti prie to, kad būtų įveiktas žinių ir technologijų perdavimo atotrūkis visose prioritetinėse srityse, pavyzdžiui, siekiant mokslinius tyrimus susieti su pramone ir švietimu, plėtoti pramonės ir mokslo pasaulio bendradarbiavimą, pagerinti intelektinės nuosavybės valdymą, investuoti į parodomuosius projektus, kad būtų įrodytas komercinis tikslingumas arba užmegzta plataus masto privataus ir viešojo sektorių partnerystė įgyvendinti iniciatyvoms, kurios leistų mėlynajam augimui įgyti reikiamą kritinę masę.

7.6 Mėlynojo augimo ateitis dvidešimt pirmame amžiuje bus glaudžiai susijusi su mokslininkų pajėgumu vykdyti tarpdalykines programas, kuriose būtų panaudojami kitų mokslo sričių įgūdžiai ir idėjos, arba tokiose programose dalyvauti. Būsimo mokslininkų kartos ugdymas turi būti orientuotas į tarpdalykinį ir visapusišką požiūrį, kad būtų įveiktos sudėtingos technologinės ir konkurencijos problemos, su kuriomis susiduria moksliniai tyrimai jūrų organizmų ir jūrų aplinkos srityje.

7.7 EESRK laikosi nuomonės, kad būtina skubiai spręsti duomenų apie jūrų aplinką fragmentiškumo problemą, kadangi

šie duomenys išsibarstę šimtuose skirtingų institucijų visoje Europoje ir dėl to kyla prieigos, naudojimo ir kaupimo problemų. Komitetas ragina Komisiją bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, kad šios žinios taptų prieinamos, ir būtų nustatyta, kokių papildomų finansinių ar kitokio pobūdžio išteklių reikia, kad būtų sukurta bendra keitimosi informacija, gerąją praktika ir duomenimis aplinka siekiant sustiprinti mokslinius tyrimus ir inovacijas ir pagerinti aplinkos apsaugą.

7.8 Pageidautina, kad naujas skaitmeninis Europos Sąjungos vandenų jūros dugno žemėlapis būtų sąveikus, jam nebūtų taikomi naudojimo apribojimai ir jis prisidėtų prie mokslinių tyrimų teikdamas duomenis apie žmogaus veiklos poveikį, taip pat okeanografijos prognozes, kad valstybės narės galėtų kuo geriau išnaudoti jų pačių vykdomų jūrų aplinkos stebėjimo, mėginių ėmimo ir tyrimų programų potencialą.

7.9 Europos jūrų sienų apsauga ir veiksmingas jūrų stebėjimas ⁽⁹⁾ yra problema, su kuria susiduria valstybės narės norėdamos sėkmingai skatinti mėlynąjį augimą. Sustiprinus Šengeno erdvės išorės sienų kontrolę ir sukūrus keitimosi informacija sistemą valstybių narių sienų kontrolės institucijos būtų pajėgios sumažinti žūstančiųjų jūroje skaičių ir kovoti su tokiais reiškiniais kaip neteisėta imigracija į ES ir piratavimas jūroje ⁽¹⁰⁾.

2013 m. kovo 20 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ OL C 44, 2011 2 11, p. 173–177.

⁽¹⁰⁾ OL C 76, 2013 3 14, p. 15.